

T. Somogyi Magda 70 éves*

Ünnepeltünk, Somogyi Magda 1954. március 8-án született Budapesten. Az angol tagozatos gimnázium elvégzését követően, 1972-től az ELTE magyar, valamint általános és alkalmazott nyelvészet szakán tanult, s 1977-ben szerzett diplomát. Nyelvészeti munkássága az MTA Nyelvtudományi Intézetében indult: két évig tudományos ösztöndíjas gyakornokként, 1979-től segédmunkatársként, majd munkatársként vett részt az intézetben készülő Petőfi-szótár (1973–1987) és az Új magyar tájszótár (1979–2010), majd a Jókai-szótár (1994) munkálataiban. Itt szerzett lexikográfiai tapasztalatait további munkáiban is bőséggel kamatoztatta, így a ZAICZ GÁBOR főszerkesztésével készült Etimológiai szótár (2006) toldalékokról szóló szócikkeinek írásában és a szavak szócikkeinek lektorálásában, a Magyar szókincstár (1998) munkálataiban, valamint a jelenleg készülő Jókai-névszótár anyagának összegyűjtésében, feldolgozásában, a szótár és a szócikkek felépítésének kidolgozásában.

A lexikográfia azonban csupán az egyik területe Somogyi Magda széles skálán mozgó nyelvtudományi munkásságának. Tanulmányainak többsége, valamint legnagyobb lélegzetű kutatásai a morfológiához kapcsolódnak: 1982-ben a bölcsészdoktori, 1995-ben pedig a kandidátusi fokozatot is ilyen témájú dolgozattal szerezte meg (A passzív ige-tövek történeti és leíró vizsgálata, illetve Toldalékrendszerezésünk vitás kérdései címmel); az előbbi munka alapján született meg A passzív ige-tövek leíró vizsgálata a magyarban című monográfiája a Nyelvtudományi Értekezések 125. köteteként (1987). Társtémavezetője volt az Általános és magyar morfológia című AMFK-pályázatnak (1996) és A magyar etimológiai toldaléktár című OTKA-pályázatnak (1997–2001), valamint részt vett a Strukturális morfológia című, Kiefer Ferenc vezette OTKA-kutatásban is.

Mint munkáinak eddig idézett címei is mutatják, a szinkrón és a történeti megközelítés egyaránt megjelenik munkáiban; az utóbbiról tanúskodnak a nyelvújítással kapcsolatos írásai is (pl. a nyelvújításnak a képzőrendszerre gyakorolt hatásáról [2011] vagy a magyar közgazdaság-tudományi szaknyelv szókészletéről [2014]). A grammatika mellett a névtan, azon belül is elsősorban az írói névadás és az utcanévadás kérdései is az érdeklődési körébe tartoznak. Ez utóbbi jegyében fogta össze 1994–1997 között a budapesti helynévgyűjtést egy MKM-pályázat témavezetőjeként. Az alapkutatás mellett az alkalmazott kutatás, a hasznos nyelvészet is közel áll hozzá, legyen szó akár a mai magyar műszaki nyelv fejlesztését és a szakfordítóképzést segítő vizsgálatokról vagy tudományos ismeretterjesztésről és nyelvi tanácsadásról.

Sokoldalúsága nemcsak kutatási témáiban mutatkozik meg: oktatóként is széles körű tapasztalatokra tett szert, hiszen az ország több egyetemén (és nem csupán bölcsészettudományi karokon) igyekezett átadni tudását magyar és külföldi hallgatónak. Az általa oktatott területek leképezik kutatási érdeklődésének irányait, világosan tükrözve a kutatói és oktatói munka közötti kölcsönös, kétirányú kapcsolatot. 1984–1996 között előbb óraadóként, majd egyetemi adjunktusként magyar mint idegen nyelvi és műszaki nyelvi

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság ünnepi ülésén Budapesten (ELTE BTK), 2024. április 30-án.

kommunikációs kurzusokat tartott a Budapesti Műszaki Egyetemen, valamint a szakfordítóképzésben is részt vett. 1996–2001 között a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen másodállásban oktatott leíró nyelvészetet, nyelvtörténetet és kommunikációt. A legszorosabb szálak azonban az ELTE-hez kötődtek, illetve kötik ma is: 1990–1993 között az MTA tudományos továbbképzési ösztöndíjasaként vett részt az ELTE BTK Mai Magyar Nyelvi Tanszékének munkájában, 1993-tól pedig az ELTE TFK Magyar Nyelvtudományi Tanszékének oktatója lett, 2000-től főiskolai tanárként. Itt szintén nyelvtörténeti tárgyakat (elsősorban morfológiát és szókészlettant), valamint névtant és nyelvművelést tanított. A TFK megszűnése után a BTK Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszékén folytatta munkáját, s a BA-s, MA-s, tanárszakos és doktori képzésből is kivette a részét. Bekapcsolódott a szerkesztői képzésbe is, a Szövegkritika, forráskiadás előadásban kamatoztatva a Babits-művek kritikai kiadásában való részvétele során nyert sokrétű tapasztalatait. Az oktatás mellett az intézet életébe is bekapcsolódott, legyen szó akár az Egyetemi Anyanyelvi Napokról vagy a nyelvjárásgyűjtéseken való rendszeres részvételről.

Magam az utolsó magyarszakos felvételi írásbeli feladatlapjának javításán találkoztam vele először, még kezdő doktori hallgatóként. Néhány év múlva aztán szobatársak lettünk az ELTE-n, s nem telt sok időbe kiderítenünk a közös érdeklődési területeinket. Az órák szüneteiben vagy a tanszéki értekezletekre várva a számomra legendaszámba menő, Magda által személyesen ismert J. Soltész Katalinról szóló történetek és a névtani kérdések mellett nemritkán esett szó a családról, divatról és gasztronómiáról.

Bár állítólag a 70. születésnapját jöttünk ünnepelni, ez a teremben ülőket nem tudja megtéveszteni. Az a Somogyi Magda, aki előttünk ül, és most bizonyára a fejét csóválja, öt unokával is fiatalos és elegáns. Ma is aktívan dolgozik a Jókai-névszótáron, a legapróbb utalásnak, a legmegszerezhetetlenebb kiadásnak is éles szimatú, kitarító vadászkopóként járva utána.

Kedves Magda! Mindannyiunk nevében kívánok e munkához sok erőt, lendületet és kitartást, de még több pihentető és szórakoztató programot, hogy végre kiélvezhesd az élet szorító határidőktől és kéziratot sürgető ímélektől mentes, kellemes oldalát!

SLÍZ MARIANN

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem